

УДК 001.4:657:004.735

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБЛІКУ

Валентина Панасюк; Тарас Бурденюк; Наталія Мужевич

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

Резюме. Визначено особливості майбутнього розвитку бухгалтерського обліку як в теоретичній, так й у практичній площині, що дасть можливість логічно автоматизувати більшість процесів в усіх суб'єктах ринку. Основними тенденціями в розвитку обліку, його затребуваності та подальшого розвитку в напрямку розширення фахових компетенцій є інформаційні технології, інтелектуальний аналіз, комунікативні навички та можливості просування облікових послуг бізнесу в соціальних мережах. Визначено, що зміст професії «бухгалтер» має якісно трансформуватись, у результаті чого посилення на середньотермінову перспективу діджитал-технологій в облікових процесах спроможне вивести розвиток професії на новий рівень. Встановлено, що в умовах діджиталізації обліку бухгалтер є найкращим фахівцем, який може дати корисну пораду перед прийняттям важливих управлінських рішень. За допомогою хмарного програмного забезпечення для бухгалтерського обліку сучасні бухгалтери можуть легко отримати доступ до попередніх облікових даних для проведення швидкого й глибокого аналізу, який дозволяє приймати оперативні бізнес-рішення. Досліджено, що поняття «цифровізації обліку» та «цифрової трансформації обліку» необхідно децю розмежувати, оскільки перший термін є процесом, пов'язаним зі зміною певних елементів, пов'язаних із обліковою комунікацією, який передує цифровій трансформації обліку як системи. Сьогодні діджиталізація обліку дозволяє власникам бізнесу та їх бухгалтерам швидше і точніше виконувати функціональні завдання, а також ефективніше інтерпретувати й складати фінансову звітність. Таким чином, власники бізнесу можуть зосередитися на своїх стратегічних цілях і вирішувати складні завдання, такі як забезпечення ефективного управління грошовими потоками. Сформульовано переваги діджиталізації системи бухгалтерського обліку, досліджено методи облікової процедури з використанням цифрових технологій. В цілому система бухгалтерського обліку за сучасних умов розвитку змушена фіксувати можливі зміни в економіці та оперативно реагувати на них, розвиваючись у колаборації з основними функціями системи управління суб'єктами ринку.

Ключові слова: діджиталізація, система бухгалтерського обліку, ефективність, цифрова економіка.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.070

Отримано 23.02.2021

UDC 657

PECULIARITIES OF DIGITAL ACCOUNTING TRANSFORMATION

Valentyna Panasyuk; Taras Burdeniuk; Nataliia Muzhevych

Western Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

Summary. The peculiarities of the future accounting development in both theoretical and practical terms, which will logically automate most processes for all market participants are identified in this paper. The main trends in the accounting development, its demand and further development in the direction of professional competencies extension are information technology, intellectual analysis, communication skills and opportunities to promote business accounting services in social networks. It is determined that the content of the profession «accountant» should be qualitatively transformed, resulting in digital technologies strengthening for the medium term in accounting processes making it possible to take the profession to a new level. It is determined that in the context of accounting digitalization, the accountant is the best specialist who can give useful advice before making important management decisions. Due to the cloud accounting software, modern accountants can easily access

previous credentials for quick and in-depth analysis facilitating speedy business decisions. It is investigated that the concepts of «accounting digitalization» and «digital accounting transformation» should to be somewhat distinguished, as the first term is a process associated with the change of certain elements related to accounting communication preceding the digital transformation of accounting as a system. At present, the accounting digitalization enables business owners and their accountants to perform functional tasks faster and more accurately, as well as to interpret and compile financial statements more effectively. Hence, business owners can focus on their strategic goals and solve complex tasks, such as ensuring effective cash flow management. The advantages of the accounting system digitalization are defined, the methods of accounting procedures using digital technologies are investigated in this paper. In general, the accounting system under modern development conditions is forced to record possible changes in the economy and respond to them quickly, developing in collaboration with the main functions of the management system of market participants.

Key words: digitalization, accounting system, efficiency, digital economy.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.070

Received 23.02.2021

Постановка проблеми. Сучасний напрям розвитку бухгалтерського обліку повинен містити високі досягнення фундаментальної й прикладної науки, а також цифрових технологій. Інтеграція системи бухгалтерського обліку відбувається внаслідок стрімкого розширення інформаційних технологій, модернізації процесів управління. Тому й виникає попит на існування єдиної інформаційної платформи, яка б забезпечила інформаційну модернізацію системи управління економічними процесами. Крім того, з'являється проблема гармонізації наповнення новацій у системі бухгалтерського обліку для накопичення та запису існуючих практик цифрової економіки. Запровадження цифровізації облікових процесів сприятиме багатьом можливостям у використанні облікової інформації, буде логічним поєднанням даних у межах єдиної інформаційної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні значний інтерес у науковців викликає спрощення ведення бухгалтерського обліку, оптимізація документообігу та загалом діджиталізація обліку. Так, Алвес М., Белл Дж., Голобородько О. П., Гольцман М., Канцедал Н. А., Кіллоу Л., Кльоба Л. Г., Краус Н. М., Назаренко І. М., Плаксієнко В. Я., Попович М. С., Шишкова Н. Л. у своїх дослідженнях описують проблему вдосконалення та спрощення облікових процесів. Однак більшість наукових публікацій стосується окремих сфер трансформації, осучаснення методології й практики.

Слід зауважити, що більшість авторів погоджуються з тим, що технології блокчейн та інструменти штучного інтелекту стануть рушійною силою еволюції облікових процесів. Але для отримання кращих результатів щодо трансформації бухгалтерського обліку в майбутньому, слід узагальнити вже існуючі зміни в теорії й практиці бухгалтерського обліку.

Мета статті – дослідити тенденції впливу діджиталізації на управління підприємством, розкрити стан автоматизації обліку та його управлінського сегменту, а також розглянути подальші перспективи розвитку професії бухгалтера в умовах діджиталізації управління.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: визначити особливості майбутнього розвитку бухгалтерського обліку як в теоретичній, так й у практичній площині, сформулювати переваги діджиталізації системи бухгалтерського обліку, дослідити методи облікової процедури з використанням цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерської професії загалом залежать від базових тенденцій в розвитку економіки. Так зване «бухгалтерське майбутнє» можна представити двома основними напрямками:

1. Песимістичний прогноз: відсутність потреби в облікових послугах, ліквідація професії бухгалтера.

2. Оптимістичний прогноз: цифровізації економіки – це основний напрямок розвитку професії на перспективу.

Радикально-песимістичний прогноз у розвитку професії є значно перебільшеним та дискусійним. Його прихильники ґрунтуються у своїх переконаннях на логічності автоматизації більшості процесів в усіх суб'єктах ринку, що має за мету масштабну зміну в рутинних облікових процесах на впровадження сучасних інформаційних технологій. Справді, більшість суб'єктів господарювання трансформують систему управління, скорочуючи свій штат. Зазначені зміни спрямовані на діджиталізацію, переведенням можливих послуг у цифрову сферу.

Оптимістична точка зору, висловлюється в основному практиками, які зміни в економіці в напрямку цифровізації, сприймають як невід'ємну складову професійного розвитку й зростання. Логіка висловлювань зводиться до думки, що інструменти цифрової економіки дозволять значно розширити можливості бухгалтерів, наділивши, при цьому, їх значно більшим масивом компетенцій.

У свою чергу академічне співтовариство також веде дискусії щодо майбутнього в розвитку бухгалтерського обліку як в теоретичній, так й у практичній площині. Зокрема, результати обговорень в університетському середовищі можна звести до певної констатації основних тенденцій в розвитку обліку, його затребуваності та подальшого розвитку в напрямку розширення фахових компетенцій, основними із яких є: інформаційні технології, інтелектуальний аналіз, комунікативні навички та можливості просування облікових послуг як бізнесу в соціальних мережах. Усе зазначене, без сумніву, потребує змін в освітній галузі. Таку ж думку висловлюють й основні стейкхолдери: потенційні студенти, роботодавці, практикуючі бухгалтери.

Тобто в дискусійній площині, не піддається запереченню думка щодо розширення функцій бухгалтера. Це вже своєрідна аксіома, яка базується на багатоаспектності професії, наділенні компетенціями суміжних професій. Це означає, що зміст професії має якісно трансформуватись.

Якісні зміни в переліку облікових компетенцій є предметом дослідження міжнародних професійних організацій. Зокрема заслуговує на увагу публікація компанії АССА під назвою «Професійні бухгалтери – майбутнє: покоління next» [1], у якій безпосередньо сама назва говорить про неминучі зміни в професії. Дане дослідження було безпрецедентним за масштабами, адже в ньому взяли участь понад 19 тисяч респондентів із 150 країн. При цьому автори роблять висновок, що так зване «покоління next», з одного боку підготовлене до цифрових змін, з іншого – воно не бачить заперечень до зміни професії, локації, країни за умови швидких технологічних перетворень в економіці. Справді, глобалізація є фактором розвитку в професії. Але чи не стане вона фактором її «непізнаваності», перетворення в іншу сферу, неприбуткову обліковій практиці?

Відповідь не може бути однозначною, але вона однозначно характеризується змістовним контрастом: розвиток інформаційних систем і технологій здатний нас безперервно професійно формувати, наповнюючи новим змістом облікову професію.

Парадокс у сучасному існуванні професії полягає, з одного боку, в значній затребуваності на ринку праці в облікових спеціалістах, а з іншого – її непристижність серед майбутніх здобувачів освіти. Тому посилення на середньотермінову перспективу діджитал-технологій в облікових процесах спроможне вивести розвиток професії на новий рівень.

Усе вищезазначене дозволяє стверджувати, що на сьогодні песимістичні прогнози щодо професії бухгалтера є передчасними, але виникнення тренду змін вже нікуди не подінеться. Усі наведені аргументи мають підстави та право на існування, незалежно від

різновекторності висловлюваних прогнозів. Ця ситуація вимагає якнайшвидшого формування необхідних облікових компетенцій, спричинених цифровізацією економіки.

Детально розглянувши поняття «цифровізації обліку» та «цифрової трансформації обліку», ми вважаємо, що дані поняття необхідно дещо розмежувати, оскільки перший термін є процесом, пов'язаним зі зміною певних елементів, пов'язаних із обліковою комунікацією, який передує цифровій трансформації обліку як системи (рис. 1).

Рисунок 1. Зміст процесів діджиталізації облікової системи

Figure 1. The content of processes in accounting system digitalization

Основну особливість у процесі трансформації має займати тріада «оптимізація-ефективність-еволюція», дотримання якої сприятиме перебудові та переформатуванню облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним використанням потенціалу цифрових технологій.

Технології змінили економічну галузь. У минулому власникам бізнесу доводилося наймати бухгалтерів, які вручну записували й опрацювали облікову інформацію, на що витрачалося більше часу, грошей і зусиль, а також мали місце різного роду помилки. Сьогодні діджиталізація обліку дозволяє власникам бізнесу та їх бухгалтерам швидше й точніше виконувати функціональні завдання, а також ефективніше інтерпретувати й складати фінансову звітність. Таким чином, власники бізнесу можуть зосередитися на своїх стратегічних цілях і вирішувати складні завдання, такі, як забезпечення ефективного управління грошовими потоками.

Однак цифровий бухгалтерський облік не виключає ролі бухгалтера і не применшує важливості бухгалтерських процедур. Він швидше цінує роботу бухгалтера й представляє його роботу ефективнішою.

Канцедал Н. А. у своїх дослідженнях стверджує, що одним із ключових аспектів, що сприяють розвитку необхідних ділових навиків та успішної адаптації бухгалтера до вимог сучасності є вміння багатоаспектного дослідження економічної термінології, а

також термінології технічного характеру, що є дотичною до бухгалтерського обліку (наприклад, технічні та функціональні характеристики об'єкта, що допомагають з'ясувати, до якої групи він належить); пошуку найбільш репрезентативного терміна, що дозволяє зрозуміти економічну сутність об'єкта чи господарської операції; постійної взаємодії з актуальною нормативною базою з метою підтвердження або спростування термінологічної ідентичності понять відповідного облікового об'єкта, формування професійного судження щодо економічних, податкових чи правових наслідків його реєстрації в інформаційній системі бухгалтерського обліку [2].

Водночас можна сформувати переваги діджиталізації обліку, які відображено на рис. 2.

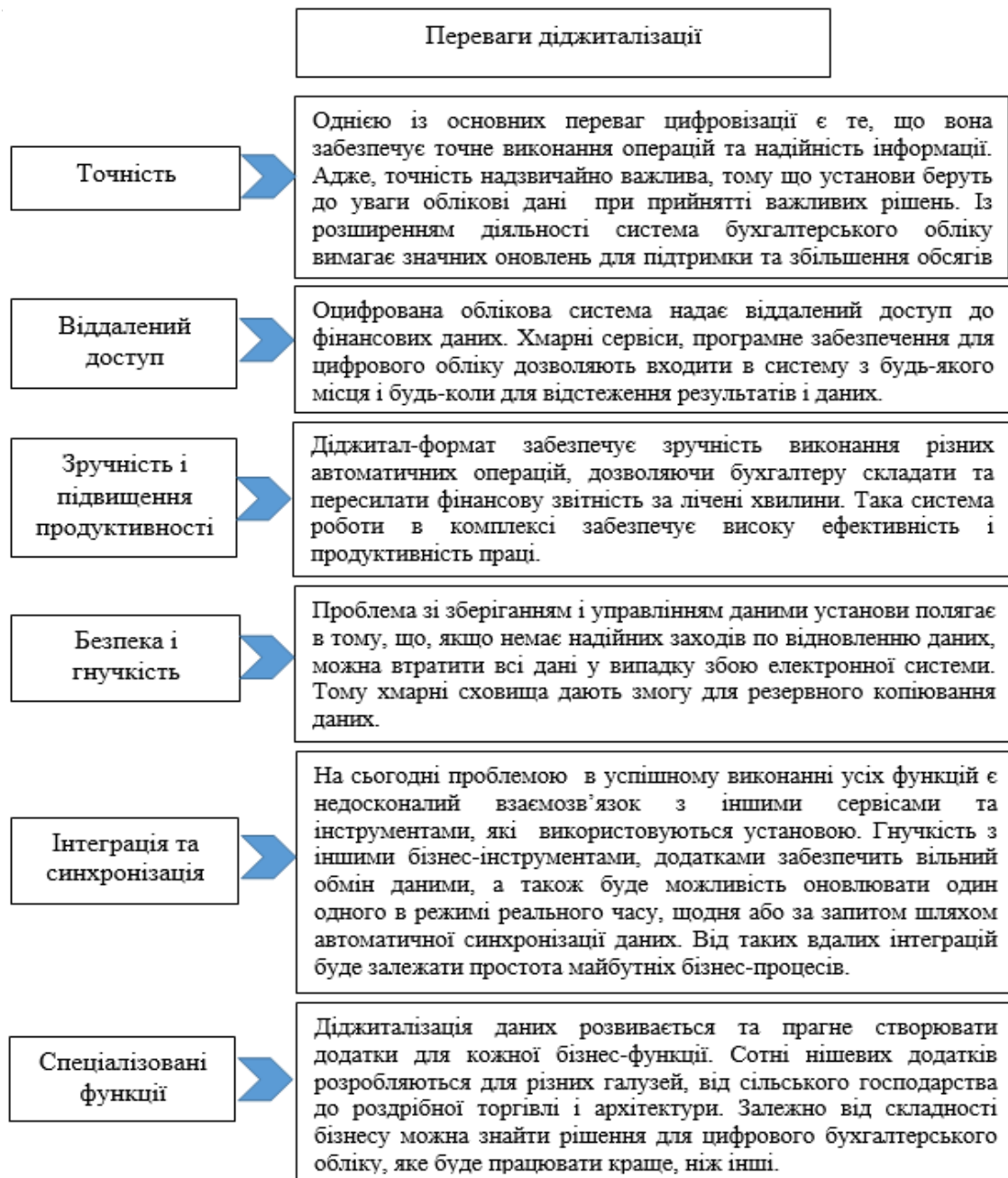

Рисунок 2. Переваги діджиталізації системи бухгалтерського обліку

Figure 2. Advantages of accounting system digitalization

«To share» – від англійського – ділитися. Це економіка спільного споживання (Collaborative Consumption) або шерінгова економіка (sharing economy). Так називається економічна бізнес-модель, де люди за допомогою технологій можуть обмінюватися цінностями, які вони не використовують [3]. Результатами цифрового обліку є ефективні інструменти звірки, які дозволяють легко відстежувати помилки в транзакціях і опрацюванні, а також виявляти крадіжки і шахрайство.

Діджитал-облік також дозволяє отримувати консультації в режимі реального часу. Все більше й більше фахівців з бухгалтерського обліку відмовляються від консультацій спеціалістів податкової служби й використовують можливості для надання порад підприємцям консалтинговими компаніями в режимі реального часу.

Завдяки цифровій системі обліку дані залишаються актуальними. Використовуючи доступні дані, фінансовий експерт може проаналізувати цифри і в режимі реального часу запропонувати найпростіший і швидкий спосіб їх покращити.

У той час як деякі бухгалтери можуть вимагати за свою роботу похвилинну оплату, тоді деякі вимагають фіксовану плату за щоквартальні або щомісячні консультації й телефонні дзвінки, щоб дати пораду щодо розвитку проблемного бізнесу.

Доцільно сформувати методи, які використовують сучасні бухгалтери, переходячи на цифрові технології (табл. 1).

Таблиця 1. Методи облікової процедури з використанням цифрових технологій

Table 1. Methods of accounting procedure using digital technologies

№ з/п	Методи	Зміст
1	Прогнозування і звітність	Коли справа доходить до надання точних фінансових планових показників, сучасний бухгалтер може використовувати хмарні сервіси для швидкого збору необхідних документів і даних – фінансової звітності. З'являється можливість витратити більше часу на створення детальних аналітичних звітів про фінансові показники установи й розробити оптимальні шляхи зростання бізнесу в умовах цифрової економіки
2	Планування і бюджетування	Планування й складання бюджету – шлях до оптимізації успішного ведення господарської діяльності. Завдяки функціям автоматичної оплати й виставлення рахунків у хмарному фінансовому програмному забезпеченні сучасні бухгалтери можуть ефективніше управляти цими процесами. Це звільняє їм час, щоб визначити напрями, в яких підприємство втрачає гроші, й знайти ефективніші методи фінансового планування й складання бюджету
3	Перевірка даних	Перевірка показників у документах може бути трудомістким завданням, але в умовах діджиталації обліку бухгалтери точно й ефективно виконують його за допомогою хмарного програмного забезпечення для бухгалтерського обліку. Вони також можуть виконувати внутрішні процедури ревізії, щоб повторно переконатися, що весь процес бухгалтерського обліку й звітності залишається точним і достовірним. Сучасні бухгалтери можуть досягти успіху в своїй роботі з більшою впевненістю й точністю та вивести компанію до кращих бізнес-результатів
4	Прийняття рішень	В умовах діджиталізації обліку бухгалтер є найкращим фахівцем, який може дати корисну пораду перед прийняттям важливих управлінських рішень. За допомогою хмарного програмного забезпечення для бухгалтерського обліку бухгалтери можуть легко отримати доступ до попередніх облікових даних для проведення швидкого й глибокого аналізу, який дозволяє приймати оперативні бізнес-рішення

Висновки. Оцифрована облікова система надає віддалений доступ до фінансових даних установи. Хмарні сервіси, пакети програмного забезпечення для цифрового обліку дозволяють входити в систему з будь-якого місця і в будь-який час для відстеження

результатів і даних. Система бухгалтерського обліку за сучасних умов розвитку змушена фіксувати можливі зміни в економіці та оперативно реагувати на них, розвиваючись у кооперації з основними функціями системи управління суб'єктами ринку. Гнучкість з іншими бізнес-інструментами, додатками забезпечить вільний обмін даними, а також буде можливість оновлювати один одного в режимі реального часу, щодня або за запитом шляхом автоматичної синхронізації даних. Від таких вдалих інтеграцій буде залежати простота майбутніх бізнес-процесів.

Conclusions. The digital accounting system provides remote access to the financial data of the institution. Cloud services, digital accounting software packages make it possible to log on the system for tracking the results and data anywhere and anytime. The accounting system under modern development conditions is forced to record possible changes in the economy and respond to them quickly, developing in collaboration with the main functions of the management system of market participants. Flexibility with other business tools, applications will provide free data exchange, and will be able to update each other in real time, daily or on request by means of automatic data synchronization. The simplicity of future business processes will depend on such successful integrations.

Список використаної літератури

1. Professional accountants – the future: generation next. URL: <https://www.accaglobal.com/in/en/technical-activities/technical-resources-search/2016/november/generation-next.html>.
2. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів Accounting and Finance. № 1 (83). 2019. С. 29–34. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>.
3. Длигач А. Цифровая трансформация как лифт в будущее. URL: <https://tqm.com.ua/likbez/article/cifrovaya-transformaciya-didigitalisaciya-biznesa>.

References

1. Professional accountants – the future: generation next. URL: <https://www.accaglobal.com/in/en/technical-activities/technical-resources-search/2016/november/generation-next.html>.
2. Kantsedal N. A. Bukhhalters'kyu oblik tsyfrovoyi epokhy: rozshyrennya terminolohichnykh kordoniv. Accounting and Finance. No. 1 (83). 2019. P. 29–34. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/631>.
3. Dlyhach A. Tsyfrovaya transformatsyya kak lyft v budushchee. URL: <https://tqm.com.ua/likbez/article/cifrovaya-transformaciya-didigitalisaciya-biznesa>.